O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

Ro‘yxatga olindi:
№ BD-60310100 – 2.11
«29» 08 2024 yil

“TASDIQLAYMAN”
O‘quv ishlari bo‘yicha prorektor
q.x.f.d., professor
A.A.Elmurodov
«29» ____ 2024 yil

SUG‘URTA ISHI

ISHCHI O‘QUV DASTURI (SILLABUSI)
(Sirtqi ta’lim 4-bosqich talabalari uchun)

Bilim sohasi:	300000	-	Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta’lim sohasi:	310000	-	Ijtimoiy va xulq atvorga mansub fanlar
Ta’lim yo‘nalishi:	60310100	-	Iqtisodiyot (qishloq xo‘jaligida)

Samarqand – 2024

Fanning ishchi o'quv dasturi (sillabusi) 202_ yilda tasdiqlangan ishchi o'quv reja va fan dasturiga muvofiq ishlab chiqildi.

Tuzuvchilar:
Alikulov A.I. – A.I.Alikulov – SamDVMChBU, "Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi" kafedrasi professori v.b., iqtisodiyot fanlari doktori
Yuldashev Sh.X. – SamDVMChBU "Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi" kafedrasi assistenti

Taqrizchilar:
1. S.N.Toshnazarov – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti "Buxgalteriya hisobi" kafedrasi mudiri, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
2. M.Sh.Mardonov-Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Samarqand filiali "Buxgalteriya hisobi va statistika" kafedrasi mudiri, i.f.b.f.d., dotsent

Fanning ishchi o'quv dasturi "Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi" kafedrasining 202_ yil "____" ________dagi "____" _-son yig'ilishida muhokamadan o'tgan va fakultet Kengashida muhokama qilish uchun tavsiya etilgan.

Kafedra mudiri: ______________ **Eshmuradov U.T.**

Fanning ishchi o'quv dasturi "Iqtisodiyot" fakulteti Kengashida muhokama etilgan va foydalanishga tavsiya qilingan (202_ yil _____ ________dagi ____ -sonli bayonnoma).

Fakultet kengashi raisi: ______________ **Alikulov A.I.**

Kelishildi:

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i ______________ **Ro'ziqulov R.F.**
professor v.b.

Dasturni o'zlashtirmaganlik;
Fanning mohiyatini bilmaslik;
Aniq tasavvurga ega bo'lmaslik;
Mustaqil fikrlay olmaslik.

6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi “Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5696 son Farmoni.
7. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi “Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to‘g‘risida”gi PQ-187-son qarori.
8. O‘zbekiston Respublikasining Qonuni. Sug‘urta faoliyati to‘g‘risida. 2021-yil 23-noyabr, O‘RQ-730-son.
9. O‘zbekiston Respublikasining Qonuni. O‘zbekiston Respublikasining budjet kodeksi. 21.04.2021 yil, O‘RQ-683-son.
10. Князева Е. Г., Бойтуш О. А., Одинокова Т. Д. Страхование: учебник – Москва: Изд-во Урал. университета, 2019.
11. Shennayev X.M. O‘zbekiston sug‘urta bozori. O‘quv qo‘llanma. –Toshkent: “Iqtisod-Moliya”, 2013.
12. Shennayev X.M., Kenjayev I.G’. Chet mamlakatlar sug‘urtasi. O‘quv qo‘llanma.– Toshkent: “Yangi nashr”, 2012.
13. Shennayev X.M., Xaliqulova G.T. Sug‘urta marketingi. O‘quv qo‘llanma. – Toshkent: “Yangi nashr”, 2012.

Axborot manbaalari

14. www.Ziyo.net.
15. www.norma.ru.
16. www.sug‘urta.com

VIII. Baholash

Talabalarning fanlarni o‘zlashtirishi 5 ballik tizimda baholanadi.

5 (a’lo) baho:
Xulosa va qaror qabul qilish;
Ijodiy fikrlay olish;
Mustaqil mushohada yurita olish;
Olgan bilimlarini amalda qo‘llay olish;
Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo‘lish;

4 (yaxshi) baho:
Mustaqil mushohada yurita olish;
Olgan bilimlarini amalda qo‘llay olish;
Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo‘lish;

3 (qoniqarli) baho;
Mohiyatini tushunish;
Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo‘lish;

2 (qoniqarsiz) baho:

Fan Sillabusi
Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti

Fan to‘g‘risida ma’lumot
Fan shifri: **SUGISHE4404**
Fan nomi: **SUG‘URTA ISHI**
Semestr/yil: **8-semestr/2024-2025 o‘quv yili**
Kafedra: **“Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi”**
Soatlar/kreditlar: **4,0 ECTS (20 auditoriya soati, 100 soat mustaqil ta’lim)**

Ma’ruza	Amaliy mashg‘ulot	Mustaqil ta’lim	Jami
10	10	100	120

Fan bo‘yicha mashg‘ulotlarning joylashuvi:
Auditoriya vaqti: dars jadvaliga asosan
Talablar:
Fan uchun mas’ul kafedra: “Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi”
Instruktor to‘g‘risida ma’lumot
Kafedra joylashgan joyi: **SamDVMChBU, 5-o‘quv binosi, 519-xona**
Telefon: +99899-702-41-04 ish telefoni; mobil: +99899-702-41-04
E.mail. Yuldoshev@internet.ru Ish vaqti: Uchrashuvga ko‘ra

I. Fanni o‘qitishdan maqsad - - talabalarga sug‘urta sohasida amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlarning tub mohiyatini, rivojlanish tendensiyalarini va istiqbollarini, sug‘urta sohasining asosiy yo‘nalishlariga mos nazariy va amaliy bilimlarni shakllantirishdan iborat.

II. Fanning vazifasi – talabalarga sug‘urta munosabatlarini amalga oshirishda qo‘llaniladigan ibora va tushunchalar, sug‘urta faoliyatini amalga oshirishning huquqiy asoslari va tashkiliy-huquqiy shakllari, sug‘urta fondlari va sug‘urta bozori infratuzilmasini shakllantirishning nazariy jihatlarini o‘rgatishdan iborat.

III. Fanni o‘zlashtirish natijasida talaba:
- sug‘urtaning mohiyati va funksiyalarini, sug‘urta ishini tashkil etishning o‘ziga xos jihatlarini, sug‘urta mukofotlari hamda qoplamalarini hisoblash va ularni hujjatlashtirish haqida ***tasavvurga ega bo‘lishi;***
- sug‘urta vositachilari faoliyatini yuritish va ular bilan ishlash, risklarni tahlil va nazorat qilish, sug‘urta shartnomalarida tarif stavkalarini shakllantirish va amaliyotda qo‘llash ***ko‘nikmalariga ega bo‘lish;***
- sug‘urta faoliyatini tashkil etishning huquqiy asoslarini, sug‘urta mukofotlari hamda qoplamalarini hisoblash va ularni hujjatlashtirish ***malakasiga ega bo‘lishi kerak.***

IV. O‘qitish usullari:

Fanni o'qitish jarayonida zamonaviy uslublardan foydalanish, sohadagi muammolarni ta'limning ommaviy shakllari bilan bog'lab, talabalarning nazariy bilimlarini amaliy mashg'ulotlar orqali mustahkamlab borish lozim. O'quv materiallarini talabalar tomonidan unumli o'zlashtirish uchun ko'rgazmali qurollar o'qitishning texnik vositalari, buydjet hisobi fani bo'yicha chop etilgan ma'ruza matnlaridan keng foydalanish, talaba bilimini baholash tizimini joriy etish. Ma'ruza mashg'ulotlarida ilg'or pedagogik texnologiyalar foydalaniladi.

"Sug'urta ishi" kursini loyihalashtirishda quyidagi asosiy konseptual yondoshuvlardan foydalaniladi:

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim.
Tizimli yondoshuv.
Faoliyatga yo'naltirilgan yondoshuv.
Dialogik yondoshuv.
Hamkorlikdagi ta'limni tashkil etish.
Muammoli ta'lim.

V. Fanning tarkibiy tuzilishi:

5.1. "Sug'urta ishi" fanidan rejalashtirilgan ma'ruza mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Ma'ruza mashg'ulotlarining:			
№	mavzulari	rejasi	soat
1-modul. Kirish. Qishloq xo'jalik hayvonlarini kelib chiqishi eksteryeri va konstitutsiyasi			
1.1	Sug'urtaning iqtisodiy mohiyati va uning bozor munosabatlarida tutgan o'rni	1.1.1.Fanning perdmeti va ob'yekti. Sug'urta haqida tushuncha. Sug'urta iqtisodiy kategoriyasining muhim belgilari. 1.1.2.Sug'urta bozor infratuzilmasi va uning tarkibiy qismi. Sug'urta fondlari va ularning shakllanishi. Markazlashgan sug'urta fondlari. O'z-o'zini sug'urtalash fondlari. 1.1.3.O'z-o'zini sug'urtalash fondlarining afzallik va kamchilik tomonlari. 1.1.4.Sug'urtaning funksiyalari. Sug'urta fondini tashkil etish bilan bog'liq funksiyasi. Sug'urta fondidan foydalanish bilan bog'liq funksiyasi. Nazorat qilish funksiyasi.	2
1.2.	Sug'urta munosabatlarida qo'llaniladigan ibora va tushunchalar	1.2.1.Sug'urta zaxiralarini shakllanishi bilan bog'liq atamalar. Sug'urtalovchi va sug'urtalanuvchi. Sug'urta	2

	moliyaviy asoslari	konspekt qilib referat yozish	2024	
7	Shaxsiy sug'urta	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Oktabr 2024	8
8	Javobgarlikni sug'urta qilish	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Oktabr 2024	8
9	Majburiy davlat sug'urta turlari va ularni o'ziga xos xususiyatlari	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Noyabr 2024	8
10	Yuridik va jismoniy shaxslarning mol-mulkini sug'urtalash	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Noyabr 2024	8
11	Sug'urta bozori va uni davlat tomonidan tartibga solish	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Dekabr 2024	8
12	Sug'urta kompaniyasining moliyaviy asoslari	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Dekabr 2024	8
13	Shaxsiy sug'urta	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Dekabr 2024	4
	Jami:			**100**

VII. Adabiyotlar

Asosiy adabiyotlar

1. Abduraxmonov I.X. Sug'urta nazariyasi va amaliyoti -Toshkent: "Iqtisod-Moliya", 2018.
2. Shennayev X.M., Ochilov I.K., Kenjayev I.G'., Shirinov S.Ye. Sug'urta ishi. O'quv qo'llanma. –Toshkent: "Iqtisod-Moliya", 2014

Qo'shimcha adabiyotlar

3. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 52 bet.
4. Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 36 bet.
5. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022 yil. – 416 bet.

		ob'yektlarga qarab sug'urta tariflarini tabaqalashtirish.	
5.	Sug'urta bozori va uni davlat tomonidan tartibga solish	5.1.Sug'urta bozori tushunchasi va uning ishtirokchilari. Sug'urta bozorining professional ishtirokchilari. Sug'urta bozori rivojlanishini aks ettiruvchi asosiy ko'rsatkichlar. Sug'urta bozorini hududiy joylashuvi bo'yicha turlari. 5.2.Mintaqaviy sug'urta bozori va uni tashkil etilishi. Xalqaro sug'urta bozori va uning namoyon bo'lish xususiyatlari. Sug'urta bozori infratuzilmasining sug'urta bozori rivojlanishidagi ahamiyati. 5.3.Sug'urta bozori professional ishtirokchilari va uning vazifalari. Sug'urta bozorida monopolistik faoliyatning oldini olish, cheklash va barham berish. 5.4.Sug'urta bozorini davlat tomonidan tartibga solish zarurligi. Sug'urta bozorini davlat tomonidan tartibga solish shakllari.	2
		Jami:	10

VI. "Sug'urta ishi" fanidan rejalashtirilgan talabalar mustaqil ta'limining kalendar tematik rejasi

№	Mustaqil ta'lim mavzulari	Amalga oshirish mexanizmi	Bajarish muddati	Hajmi (soatda)
1	Sug'urtaning iqtisodiy mohiyati va uning bozor munosabatlarida tutgan o'rni	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Sentabr 2024	8
2	Sug'urta munosabatlarida qo'llaniladigan ibora va tushunchalar	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Sentabr 2024	8
3	Sug'urta faoliyatini amalga oshirishning huquqiy asoslari va sug'urta kompaniyalari-ning tashkiliy-huquqiy shakllari	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Sentabr 2024	8
4	Sug'urtada tarif siyosati	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	Sentabr 2024	8
5	Sug'urta bozori va uni davlat tomonidan tartibga solish	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	Oktabr 2024	8
6	Sug'urta kompaniyasining	Adabiyotlardan	Oktabr	8

		shartnomasi va sug'urta polisi. Sug'urta ob'yekti va sub'yekti. Sug'urta tarifi va sug'urta mukofoti. 1.2.2.Sug'urta munosabatlarida qatnashuvchi tomonlarning huquq va majburiyatlari. Sug'urta zaxiralaridan foydalanish bilan bog'liq atama va tushunchalar. Sug'urta hodisasi. Sug'urta summasi va sug'urta qoplamasi. 1.2.3.Sug'urta javobgarligi hajmi. Sug'urta riski. Sug'urta dalolatnomasi. Franshiza. Xalqaro sug'urta atamalar .	
1.3.	Sug'urta faoliyatini amalga oshirishning huquqiy asoslari va sug'urta kompaniyalarining tashkiliy-huquqiy shakllari	1.3.1.Sug'urtaning qonuniy asoslari va uning mazmuni. Sug'urta qonunchiligi va uning tarkibiga kiruvchi qonunchilik hujjatlari. Umumiy sug'urta qonunchiligi. Maxsus sug'urta qonunchiligi. 1.3.2.Sug'urta qonunchiligida Fuqarolik Kodeksi. O'zbekiston Respublikasining "Sug'urta faoliyati to'g'risida"gi Qonuni: uning tuzilishi va mazmuni. Davlat sug'urta nazoratining me'yoriy-huquqiy hujjatlari, ularning qabul qilinish tartibi va Adliya vazirligida davlat ro'yxatiga olinishi. Sug'urta tashkilotlarining ustav kapitali. 1.3.3.Aksiyadorlik sug'urta tashkilotlari va ularni davlat ro'yxatiga olish tartibi. Aksiyadorlik sug'urta tashkilotlarining Nizomi. 1.3.4.Xususiy va boshqa mulk shaklida tashkil etilgan sug'urta tashkilotlari. Ularning ro'yxatga olinishi va boshqaruv tuzilmasi.	2
1.4	Sug'urtada tarif siyosati	1.4.1.Sug'urtada tarif stavka va uning tarkibiy qismlari. Brutto stavka. Netto stavka. Sug'urta hodisasini ro'y berish ehtimolligi va kutilayotgan sug'urta qoplamalari hajmini aniqlash. 1.4.2.Sug'urta tarifi va unga ta'sir etuvchi omillar. Sug'urta tarifiga yuklama va uning ishlatilish yo'nalishlari. Hududlar va ob'yektlarga	2

		qarab sug'urta tariflarini tabaqalashtirish.	
1.5	Sug'urta bozori va uni davlat tomonidan tartibga solish	1.5.1.Sug'urta bozori tushunchasi va uning ishtirokchilari. Sug'urta bozorining professional ishtirokchilari. Sug'urta bozori rivojlanishini aks ettiruvchi asosiy ko'rsatkichlar. Sug'urta bozorini hududiy joylashuvi bo'yicha turlari. 1.5.2.Mintaqaviy sug'urta bozori va uni tashkil etilishi. Xalqaro sug'urta bozori va uning namoyon bo'lish xususiyatlari. Sug'urta bozori infratuzilmasining sug'urta bozori rivojlanishidagi ahamiyati. 1.5.3.Sug'urta bozori professional ishtirokchilari va uning vazifalari. Sug'urta bozorida monopolistik faoliyatning oldini olish, cheklash va barham berish. 1.5.4.Sug'urta bozorini davlat tomonidan tartibga solish zarurligi. Sug'urta bozorini davlat tomonidan tartibga solish shakllari.	2
		Jami:	10

5.2. "Sug'urta ishi" fanidan rejalashtirilgan amaliy mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Amaliy mashg'ulotlarning			
№	mavzulari	rejasi	soat
1.	Sug'urtaning iqtisodiy mohiyati va uning bozor munosabatlarida tutgan o'rni	1.1.Fanning perdmeti va ob'yekti. Sug'urta haqida tushuncha. Sug'urta iqtisodiy kategoriyasining muhim belgilari. 1.2.Sug'urta bozor infratuzilmasi va uning tarkibiy qismi. Sug'urta fondlari va ularning shakllanishi. Markazlashgan sug'urta fondlari. O'z-o'zini sug'urtalash fondlari. 1.3.O'z-o'zini sug'urtalash fondlarining afzallik va kamchilik tomonlari. 1.4.Sug'urtaning funksiyalari. Sug'urta fondini tashkil etish bilan bog'liq funksiyasi. Sug'urta fondidan foydalanish bilan bog'liq funksiyasi. Nazorat qilish	2

		funksiyasi.	
2.	Sug'urta munosabatlarida qo'llaniladigan ibora va tushunchalar	2.1.Sug'urta zaxiralarini shakllanishi bilan bog'liq atamalar. Sug'urtalovchi va sug'urtalanuvchi. Sug'urta shartnomasi va sug'urta polisi. Sug'urta ob'yekti va sub'yekti. Sug'urta tarifi va sug'urta mukofoti. 2.2.Sug'urta munosabatlarida qatnashuvchi tomonlarning huquq va majburiyatlari. Sug'urta zaxiralaridan foydalanish bilan bog'liq atama va tushunchalar. Sug'urta hodisasi. Sug'urta summasi va sug'urta qoplamasi. 2.3.Sug'urta javobgarligi hajmi. Sug'urta riski. Sug'urta dalolatnomasi. Franshiza. Xalqaro sug'urta atamalar .	2
3.	Sug'urta faoliyatini amalga oshirishning huquqiy asoslari va sug'urta kompaniyalarining tashkiliy-huquqiy shakllari	3.1.Sug'urtaning qonuniy asoslari va uning mazmuni. Sug'urta qonunchiligi va uning tarkibiga kiruvchi qonunchilik hujjatlari. Umumiy sug'urta qonunchiligi. Maxsus sug'urta qonunchiligi. 3.2.Sug'urta qonunchiligida Fuqarolik Kodeksi. O'zbekiston Respublikasining "Sug'urta faoliyati to'g'risida"gi Qonuni: uning tuzilishi va mazmuni. Davlat sug'urta nazoratining me'yoriy-huquqiy hujjatlari, ularning qabul qilinish tartibi va Adliya vazirligida davlat ro'yxatiga olinishi. Sug'urta tashkilotlarining ustav kapitali. 3.3.Aksiyadorlik sug'urta tashkilotlari va ularni davlat ro'yxatiga olish tartibi. Aksiyadorlik sug'urta tashkilotlarining Nizomi. 3.4.Xususiy va boshqa mulk shaklida tashkil etilgan sug'urta tashkilotlari. Ularning ro'yxatga olinishi va boshqaruv tuzilmasi.	2
4.	Sug'urtada tarif siyosati	4.1.Sug'urtada tarif stavka va uning tarkibiy qismlari. Brutto stavka. Netto stavka. Sug'urta hodisasini ro'y berish ehtimolligi va kutilayotgan sug'urta qoplamalari hajmini aniqlash. 4.2.Sug'urta tarifi va unga ta'sir etuvchi omillar. Sug'urta tarifiga yuklama va uning ishlatilish yo'nalishlari. Hududlar va	2